

Rekening bouw nieuwe volmolen in Herlaer 1571-1572

Uit; Familiearchief van de familie van Merode (Westerlo), aanwezig in het rijksrarchief te Brussel.

0685 Merode

1577 (opm; moet waarschijnlijk 1571 zijn)

Reekeninge van den Rentmeester van de Heerliekheijt Sint Michielsgestel ende Herlaer

Rekeninghe vander nyenwen Volmoelen eertijts een olymoelen gestaan ende gelegen inde heerlicheijt van Sinte Michiels Gestel tot Herlair toebehoorend den heer edele en welgeboren heere Johan van Merode heere tot Merode

Rekeninghe bewijs ende religua
meesteren Peters van Middegael Casteleijn
ende rentmr (=rentmeester) der heerlickheijt van Gestel
ende herlair aengaende de nyenwe
volmuelen inde plaetsse vande oude
olimoelen tot herlair gestelt Ende
bij den voors Casteleijn aen mren (=meesteren) Janne
van Straelen molenmeester opten
XI^{en} Augusti Anno XV^c LXXI^{lich} (11-08-1571) inden
naeme ende van wegen den zeer edelen
en welgeboren heere Heere Johan van
Merode vrij banne heere zoo Merode
Petersschem Perwez Duffele Waelhem
ende Leefdael, heere des lants van
Gheel Westerloo Diepenbeeck en
der heerlicheijt van Gestel en Herlair
en bedinght ende bestelt te maecken
Ende dat vande oncosten ende andere
gedeburseerde penningen die ter oirsaecken
voirs enden Casteleijn sijn gedeburseert
ende vuytgegeven ende mijnen genadighe
heere van Merode int twelste als wesen dlaste
haere van pachinghe mijns ed heeren moelen als
naevolgende de verpacht cedulle vast
gemaect te rechte en ierst maect die voirss
casteleijn mentie vanden hout totter voirss
nijenwe volmuelen tot herlair verbrocht en
vertimert soe ende als volcht //:

In den iersten van Anthoeniss Willemss opte dungen gecost aen hout voir drie gul vyff stuyvers	3 gl (gulden)	5 sts
Noch een asse aenden dennenboom voor twintich car.(carolus) gul tot twintich stuyvers stuck st	20 gl	
Noch van Jannen Diercx twee boomen voir twelff gul thien stuyvers	12,5 gl	
Noch van Arnden Spierincx drie houten voir neghen gul vyff stuyvers	9 gl	5 sts
Item van Jannen vander Merendonck gecost drie houte voir twi ntich gul	20 gl	
Noch van Christoffel Sanders gecocht verscheyd houtvoir negenendertich gul	39 gl	

Noch voir een ass Christoffel Spierincx betaelt derthien ende eenen halven gul	13,5 gl	
Noch van claessen Int Loo gecocht een hout voor	3 gl	
Noch een hout in wenhout gecocht om een comme vast te maecken voir bet twintich gl	20 gl	
Noch van Ghijsbrechten Henricx gecocht een hout voir drie gulden	3 gl	
Noch van Jannen Michiels opten twelfsten novebrs anno voirs gecocht vieren houter voir negen gul ft (facit = maakt)	9 gl	
Noch opten 15 ^{en} november anno 71 ^{tich} gecocht twee hondert twintich ende eenen halven voet complancken t hondert vier gul vijfften voet ende vijff vierdel voets diep van Wouter Arntss shertoigenbossche inde Kerkstraet tt	8 gl	16 sts
Noch van eenen . a.ij. maecker een hout gecocht voir drie gul vijffthien stuvers. Noch een goeie eenen gul. Van Gerarden Joosten vijff houten voir vijff gulden Noch heeft de Casteleyn aen hout totter voors volmuelen van van sijnen eigen hout gedaen geschat op neghen gulden facit t samen	18 gl	15 sts
Suma summarum beloept het voirs hout als onck blijkt bij seeckere reitiseratie		
voor scepenen der voirs heerlicheijt van Gestel gepasseert de somme van hondert ende tachtentich carolus gul enen stuver een ort		
1 ^c LXXX gl 1 st 1 ort	180 gl	1 sts 1 ort
Ende vuytgegeven den voirs nyenwen volmuelen aengaende		
Inden iersten Willemen van Geldrop die den voirs mr Janne van Straelen brocht gegs	1 gl	11 sts
Willemen van Beersz van eenen dach arrbeijdens om datte sontdercken ende twee dagen gehouden des daegs vier sts ft Willemen aen tschoor van twee daghen aerbeijdens acht stuvers. Jan Nijssen van twee daghen sdaechs vier ende eenen halven sts ft negen sts facit tsamen	1 gl	9 sts
noch Adriaenen Gheenen om het timmergetouw met eender karren tot Neer te halen van mrn. Jannen voirs betaelt	1 gl	5 sts
Noch voir een ton tarre betaelt twee gul twee stuvers	2 gl	2 sts

Jacob Henricx mijns heere timmerman heeft
geaerbeit aen die nijewe volmuelen voirs
acht ende dertich ende eenen halven dage des daegs
vijff st ft (facit) neghen gul. twelf en eenen halven st
Noch twee en dertich dagen des daegs vier st ft
sess gl acht st facit tsamen 16 gl 2 ort
(opm; 2 ort = ½ st)

Noch den **zoeden huijn (?)** van twelff dagen aerbeydens
des daechs vier stuvers ft twee gl acht st
Michielen de Wynter van acht dagen aerbeydens
des daegs als voir. ft eenen gul twelff sts. Noch
Willemen van Beek van vijff ende twintich
daeghen des daechs vier sts als voir ft
vijff gl. Noch Willemen aen t schoor van
sess ende twintich daeghen des daechs als
voir ft vijff gul vier stuvers. Noch Anthoniss
Peters van vierthien daghen ft twee gl
sesthien stuvers. Noch Ffranssen Lamberts
van anderhalven dach ses stuvers. Noch den
voirscreven Michielen van anderhalven dach
ses stuvers betaelt. En beloept tsamen 17 gl 12 sts

Noch Anthoeniss Eijmberts van acht daghen
saghens betaelt des daechs seven ende eenen
halven stuvers overmidts dat van noot was ft 2 gl 12 sts

Klopt niet. Het totaal 2 gl 12 st = 52 stuivers komt overeen met 6,5 stuiver per dag ipv 7,5

Noch betaelt verscheyden persoenen van het
voirs nijenwe hout te halen ende tot
herlair te brengen ende andere oncosten
daeromme gedaen soe int afhouden vanden
selven hout opte wagens te doen te
samen betaelt twintich gul vijff stuvers
1 drie oirt 20 gl 5 sts 3 ort

Noch gecogt achthien pont mos totter
grontwerck van de voirs muelen tpont
anderhaven stuivers ft 1 gl 7 sts

Noch betaelt opten negense decembers anno LXXI^{tich} (71)
Henricken Roeloffs van sess ofte sevenendertich
voeder (= vracht) houts te vueren aen de voirss volmuelen gedu-
rende de geheele timerayie twintich gul 20 gl

Noch gecocht totter nijenwer volmuelen vanden
voirs Wouteren Arntss twee hondert ende
vijftich roeien plancken negen vuyten voet thondert
drie gul totter solderinge ender deyse ft 7,5 gul

Noch voir twee ass steenen betaelt eenen gul
sesthien stuvers ft 1 gl 16 sts

Henricksen Jan Claess van zijn vracht 't dat hij
der timmerluydens getouwe wederom tot Neer
vuerden betaelt twee gul thien st 2,5 gl

Noch gecocht vanden voirs Wouteren Arntss totter
nijenwer volmuelen 1,5^c (150) plancken seven vuyter voet
noch 2^c (200) t negentich voet, noch 200 negen voet

die me doer een gerekent beloeven twee en twintich gul seshien stivers ft	22 gl	16 sts
Noch ander vuytgeven het yserwerck en nagelen aengaende verbrocht aende voirs nyenwe volmuelen ende betaelt aen Servaesseb die smit //		
Aenden iersten 1 ^c (100) latnaegel		1,5 sts
Noch 3 ^c (300) duernagel		9 sts
Noch 6 ^c (600) lassysers	1 gl	16 sts
Noch 4 ^c (400) drie dobbel lassysers	3 gl	17 sts
Vier voet wynbanden		4 sts
Een gat ijseren d nagelen smede vuyt te doen voe		5 sts
Noch twee wynbanden		
Noch 4 ^c (400) duernagel voir		12 sts
Noch 2 ^c (200) lassysers		12 sts
Noch 2 ^c (200) duesont lassijzers	1 gl	16 sts
Noch drie bonten vermaes		1,5 sts
Noch drie schijnen		1,5 sts
Noch 1 ^c (100) duesont lassijzers		18 sts
Noch 1 ^c (100) latnagel		1,5 sts
Noch 1 ^c (100) latnagel		1,5 stss
Noch 3,5 ^c (350) duernagel		10,5 st
Noch 3 ^c (300) lassijzers		18 sts
Noch 2 ^c (200) duesont lassijzers	1 gl	16 sts
Noch vijftich viersont lassijzers		12 sts
Noch 3 voet wynbanden		3 sts
Noch gemaect hondert ende twee entwintich pont versteelde scheenen tpont anderhalve sts ft		
	9 gl	3 sts
Noch 1 ^c (100) latnagel		
Noch 3,5 ^c (350) duernagel		1,5 sts
Noch 3 ^c (300) lassijzers		10,5 sts
Noch 1 ^c (100) viersont lassijzers	1 gl	18 sts
Noch 1 ^c (100) latnagel		4 sts
Noch 1 ^c (100) duernagel		1,5 sts
Noch 1 ^c (100) lassijzers		3 sts
Noch 1 ^c (100) lassijzers		6 sts
Noch 1 ^c (100) dobbel lassijzers		
		12 sts
Noch tachtentich pont schenen aen die hamersteelen. gemaect van mijns heren ouden ijser tpont eenen halven sts ft		
	2 gl	
Noch vier bouten doer die stalen vijssende veertich pont swaer		
	1 gl	2,5 sts
Noch sessende dertich pont bouten duer die henen int asse ft		
		18 sts
Noch acht pont bouten		
		4 sts
Noch twee anckers		
		11 sts
Noch opten XXI ^{en} July ano LXXII ^{tich} (21-07-1572) eenen nyenwe hamer ind nijenwe volmuelen gemaect en daer voir betaelt		
		4 sts

Noch ander vuytgeven aengaende de
houtsnyders vanden voirs hout, vberbrocht
aende voirs nijenwe volmuelen n c:

Lambert Joosten tot Hal ende Lambert Opten Dijck hebben gearbeyt elck acht ende eenen halven dagen ft (facit=maakt) seventhien daghen om een seer groot hout te breken datt betaelt vijff gul twee stivers	5 gl	2 sts
Met Lamberden Willems affgerekent opten vierden november anno LXXI tich (1571) ende heeft ter rekeninge gebrocht sevenendertich daeghen sr.eratt (?) de thien waeren somersche daghen ende die reste wyntersche elcken wijntersh dach vyff stivers ft tsamen	9 gl	15 sts
Noch met Lamberden Joosten affgerekent van vyff ende dertich daeghen waerck waeren acht somersche ende die reste wijntersche acsn (?) 5 st ft tsamen	9 gl	3 sts
Noch heeft die voirs Lambert Opten Dyck ter rekeninge gebrocht sessendedertich ende eenen halven dach des dachs vyff stivers ft	9 gl	2,5 sts
Noch heeft die voirs Lambert Joosten tot Hal ter rekeninge gebrocht acht ende dertich en eenen halven dach des daegs vijff stivers ft	9 gl	12,5 sts
Noch Jannen Joe.ers van twee daghensaghens Metten voirs Lamberden tot Hal beth		10 sts
Noch hebben die virs Lambert ende Lambert Gesaecht vyff daghen ft thien daghen des Dachs sess stivers ft	3 gl	
	Suma vande houtsaghens 46 gl	5 sts

Noch ander vuytgeven aengaende Mren (meesteren)
Hans van Straelen Timmerman die de
voirs nijenwe volmuelen met zijnen
knechten heeft getimmert en
gemaect

Die voirscreven mren Hans heeft metten castelyn

IMG_6550 voirscreven gerekent ende hem ter rekeninghe gebrocht tnegentich daeghen tot altera thoni toe inclus anno eenentseventich (1571) des daegs vierentwintich en eenen halven stivers met zijn knechten beloopende de voirs tnegentich daghen hondert thien gulden en vyff sts ft	110 gl	5 st
--	--------	------

Den negenthiensten Januarij anno LXXI^{tich} (1571)
 Stilo Brabantie sijn mr. Hanssen twee kenechten
 weder vanden iersten dach aerbeydende geweest
 en die mr. vrijdachs ende hebben geaerbeyt
 drie ende vyftich daeghen beloepende
 tsamen vierentsestich gul seventhien en
 eenen halven stuvers ft

64 gl 17,5 sts

en hondert drie ende veertich daghen des
 daechs als voirs toe ft tsamen hondert vijff
 ende tzeventich gul twee ende eenen halven
 stuvers ft

175 gl 2,5 sts

Alsnoch ander vuytgeven der voirs
 nijenwe volmuelen aengaende //

Met Gerarden Joosten woenende tot Herlair
 gerekent aengaende de slaepinghe vanden
 voirs Mren Hanss ende sijne knechten de
 welcke men hen bestellen moghe boven hen
 loon ende is daer voor ter weken gegeven
 vier ende eenen halven stuvers ende hebben
 daer geweest vijffendetwintich weken
 ft vijff gul twelf en eenen halven stuvers

Noch daer nae betaelt neghen wekens slaepens
 ende heeft men daeraff moeten betalen
 den voirs Gerarden sess stuvers ter weken
 noch den meester metten knechts geschoncken
 doen ze gedaen hadden vier vanen biers ft
 tsaemen acht gulden vierthien ende eenen
 halven stuvers

8 gl 14,5 sts

P.S.

Eigen samenvatting;

Hout

180 gl 1 sts

Planken, ijzerwerk, etc

146 gl 13 st

Houtzagen

46 gl 5 sts

Molenmeester Hans van Straelen met twee kenchten

175 gl 2,5 sts

Kost en inwoning van dezelfde

14 gl 7 st

Totaal

562,5 gl

Bouwtijd;

143 werkdagen